

1. Answer in short. (Not more than two sentences)

20

- (1) Which Act established the Federal Court in British India?
- (2) What is doctrine of pleasure?
- (3) What is the test of reasonable classification?
- (4) State any two constitutional safeguards against Preventive Detention Laws.
- (5) What is Uniform Civil Code?
- (6) The Chapter of Fundamental Duties has been added to the Constitution by which Amendment Act?
- (7) What is Prospective Overruling?
- (8) State any two functions of Union public Service Commission?
- (9) What is a joint session of both the Houses of Parliament?
- (10) What is Gram Sabha?

2. Write short notes. (Any Four)

20

- (1) Judicial Activism
- (2) National Emergency
- (3) Legislative relations of Centre and State
- (4) Principles of Writ Jurisdiction
- (5) Money Bill
- (6) Secularism- A basic feature

3. Solve (Any Two)

12

- (1) Mr. Rowde, who was not a member of either House of Parliament, was appointed as the Prime Minister. His appointment was challenged.
 - (i) On which ground can the Prime Minister's appointment be challenged?
 - (ii) What is the provision for appointment of a person as a Minister, if he is not a member of either House?
- (2) Bablu, a 4 year old boy died on account of drowning in a pond in a small village. The pond was not surrounded by a fence or wall. The Municipality had constructed the pond.
 - (i) Can the State be made liable to pay compensation for Bablu's death? Explain with legal provisions.
 - (ii) Does Municipality fall under the definition of State?

TURN OVER

(3) In a temple, in the State of Kerala a non-Brahmin was appointed for performing puja in the temple. The Brahmin performing puja for several years challenged the said appointment of the non-Brahmin pujari as violative of his fundamental right to religion.

(i) Does the appointment in above case violate the right to religion of Brahmin pujari? Explain with Relevant provisions?

(ii) State the reasonable restrictions on the fundamental right to religion.

4. Answer the following. (Any Four)

(1) Highlight the importance of Right to health as a facet of Article 21 with relevant case laws.

(2) "State can make special provisions for Women and Children". Discuss in the light of equality provisions with landmark judgments?

(3) Explain the jurisdiction of the Supreme Court.

(4) What is the theory of Basic Structure? Explain the procedure of Amendment of Fundamental Rights with relevant case laws?

(5) Highlight the importance of Right to Information in the present era?

(6) Enumerate the provisions of the Protection of Civil Rights Act, 1955 which prescribe punishments for practising untouchability.

१. दोन वाक्यात खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- (१) ब्रिटीशांनी कोणत्या कायद्यान्वये फेडरल न्यायालयाची स्थापना केली?
- (२) "डॉक्ट्रीन ऑफ प्लेझर" म्हणजे काय?
- (३) योग्य वर्गीकरणाची (Reasonable Classification) चाचणी कोणती?
- (४) प्रतिबंधात्मक स्थानबद्धता कायद्यांवर घटनेने कोणती २ बंधने घातली आहेत?
- (५) समान नागरी संहिता म्हणजे काय?
- (६) घटनेमध्ये मुलभूत कर्तव्यांचे प्रकरण कोणत्या घटना दुरुस्तीने समाविष्ट करण्यात आले?
- (७) "प्रॉस्पेक्टिव्ह ओव्हररूलिंग" म्हणजे काय?
- (८) केंद्रीय लोकसेवा आयोगाची दोन कामे सांगा?
- (९) दोन्ही सभागृहाचे संयुक्त अधिवेशन म्हणजे काय?
- (१०) ग्रामसभा म्हणजे काय?

२. टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- (१) न्यायीक सतर्कता.
- (२) राष्ट्रीय आणीबाणी.
- (३) केंद्र व राज्य सरकारमधील वैधानिक संबंध.
- (४) रिटच्या न्यायाधिकारीतेची तत्वे.
- (५) अर्थ विधेयक.
- (६) धर्मनिरपेक्षता - एक मुलतत्त्व.

३. सोडवा. (कोणत्याही दोन)

- (१) मि, रौडे हे कोणत्याही सभागृहाचे सभासद (खासदार) नसताना त्यांची पंतप्रधान म्हणून नियुक्ती करण्यात आली. त्यांच्या नेमणूकीला आव्हान देण्यात आले.
- (१) पंतप्रधानाच्या नियुक्तीला कोणत्या कारणावरून आव्हान देता येईल?
- (२) कोणत्याही सभागृहाचा सभासद नसलेल्या व्यक्तिला कशाप्रकारे मंत्री म्हणून नेमण्याची तरतूद करण्यात आली आहे.
- (२) बबलू नावाच्या ४ वर्षाच्या मुलाचा एका छोट्या गावातील तलावातील पाण्यामध्ये बुडून मृत्यु झाला. त्या तलावाला संरक्षण भित्त अथवा कुंपण करण्यात आले नव्हते. तलावाचे बांधकाम नगरपालिकेने केले होते.
- (१) बबलूच्या मृत्युचा मोबदला देण्यासाठी शासनाला जबाबदार धरता येईल का? त्या संबंधीच्या कायदेशीर तरतुदी काय आहेत?
- (२) नगरपालिका 'शासन' या संज्ञेमध्ये समाविष्ट होते का?

३. वेरळ राज्यातील मंदिरामध्ये एका ब्राम्हणेतर व्यक्तिजी पुजा करण्यासाठी नेमणूक करण्यात आली. अनेक वर्षे पुजा करणाऱ्या ब्राम्हणाने त्याच्या धार्मिक हक्काचा भंग झाल्याच्या कारणासाठी सदर नेमणूकीस आव्हान दिले.

- (१) या नेमणूकीमुळे ब्राम्हण पुजाऱ्याच्या धार्मिक हक्काचा भंग झाला आहे का? त्या संबंधीच्या तरतुदी सांगा.
- (२) धार्मिक स्वातंत्र्यावर कोणती वास्तववादी मुलभूत बंधने आहेत.

४. खालील प्रश्न सोडवा. (कोणत्याही चार)

- (१) अनुच्छेद २१ नुसार देण्यात आलेल्या आरोग्यविषक हक्कांचे महत्त्व त्या संबंधीचे न्यायनिर्णय सांगून विषद करा.
- (२) "राज्यसरकार स्त्रीया आणि मुलांसाठी विशेष तरतुदी करू शकते" समानतेच्या हक्कासंबंधी असलेल्या तरतुदी व त्यासंबंधीचे महत्त्वाचे न्यायनिर्णय देवून स्पष्टीकरण करा.
- (३) सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधिकारीतेसंबंधी सविस्तर चर्चा करा.
- (४) मुलभूत आराखड्याची संकल्पना कोणती? मुलभूत अधिकारांच्या घटना दुरुस्ती संबंधीची प्रक्रिया महत्त्वाचे न्यायनिर्णय सांगून स्पष्ट करा.
- (५) प्रस्तुतच्या काळामध्ये माहितीच्या अधिकारासुलो आलेले महत्त्व स्पष्ट करा.
- (६) नागरी संरक्षण हक्क अधिनियम, १९५५ मधील महत्त्वाच्या तरतुदी सांगून अस्पृश्यते संबंधात देण्यात येणाऱ्या शिक्षेसंबंधीचे सविस्तर विवेचन करा.